

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Temel İlkeler

- Yurtta sulh, cihanda sulh
- Bağımsızlık (Temel İlke)
- Devletlerarası eşitlik
- Hayalperest olmamak
- Düşmanlarına karşı caydırıcı olmak
- Sorunlarda diplomasi kullanmak
- Savaş dışı kalmak
- İç işlerine saygı göstermek

1923 – 1932 ARASI

1924 Patrikhane Sorunu

1924 Nasturi Ayaklanması

1925 Yabancı Okullar Sorunu

1925 Türkiye / SSCB Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması (Musul sorunu yakınlaştırdı)

1926 Türkiye / Fransa dostluk ve iyi komşuluk antlaşması

1926 Musul Meselesi

1926 Bozkurt Lotus Olayı

1928 / 1931 Dış Borçlar

1928 / 1933 Cenevre Silahsızlanma Konferansı

1928 Briand Kellog Paktı

1929 Adana – Mersin Demiryolu Sorunu

1929 Litvinov Protokolü

1930 Ağrı olayları

1930 Etabli Sorunu

1932 Milletler Cemiyetine Giriş

1924 Patrikhane Sorunu

- ◆ **Konstantin**, (*Rum Patriği*) Mübadele kapsamında değerlendirilmek istendi
- ◆ **Yunanistan**, konuyu Milletler Cemiyetine bağlı Adalet Divanına taşıdı
- ◆ Sorun **Türkiye'nin aleyhine çözüldü**

Nasturi Ayaklanması Sorunu 7 Ağustos 1924

- ✓ **Hakkâri civarında meydana geldi**
- ✓ **Hıristiyan Nasturiler**, İngiltere'nin desteği ile ayaklandılar
- ✓ **Musul Meselesi ile bağlantılıdır**
- ✓ **Fevzi Çakmak**, isyanın bastırılması için **MSB'ye rapor sundu**
- ✓ **7.Kolordu Cafer Tayyar bastırdı.**

1925 Yabancı Okullar Sorunu

- En fazla tepkiyi Fransa gösterdi
- Türkiye sorunu iç sorun olarak gördü
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na uymayalar kapatıldı

1926 Musul Meselesi

- ✈ Lozan sonrası **dokuz ay** içinde yapacakları barış görüşmelerine bıraktı.

Musul Meselesi ile ilgili gelişmeler

1924 Nasturi ayaklanması

1924 Haliç Konferansı

1925 Şeyh Sait İsyanı

1926 Ankara Antlaşması

19 Mayıs 1924 Haliç Konferansı

- Görüşmelerde Türkiye'yi **FETHİ OKYAR** İngiltere'yi **PERCY COX** temsil etti.
- İngiltere ile Musul Meselesi görüşüldü bir sonuç alınamadı
- Sorun Milletler Cemiyetine taşındı

5 Haziran 1926 Ankara Antlaşması

- İngiltere ile imzalandı
- Antlaşmayı imzalayan **DIŞİŞLERİ BAKANI TEVFİK RÜŞTÜ ARAS**
- Musul Kerkük İngiltere mandasındaki Irak'a bırakıldı
- Türkiye 25 yıl petrol gelirlerinin % 10'undan pay alacak
- Ekonomik sıkıntılar nedeniyle bir defaya mahsus 500.000 Sterlin karşılığında vazgeçti

1926 Bozkurt Lotus Olayı

- Fransız bayrağı taşıyan **LOTUS** gemisiyle Türk gemisini taşıyan **BOZKURT** gemisinin 2 Ağustos 1926'da Midilli Adasında çarpışması olayıdır.
- Lahey Adalet Divanına** taşınan olayda Türkiye'yi Mahmut Esat (Bozkurt) Türkiye'yi başarılı bir şekilde savundu
- Türkiye bu davada haklı bulundu

Dış Borçlar

- Lozan sonrası Fransa ile sorun oldu **1928**
- Osmanlı'dan kalan 161 Milyon Liralık borcun 105 Milyon Lirası Türkiye'ye kaldı
- 1929'da borçların geç ödenmesi sonucu **ABD MORATORYUM** yayınladı (**Hoover Moratoryumu**) Borçlar **Frank yerine Lira olarak ödenmesine karar verildi**
- En son taksiti **1954'te** MENDERES döneminde **anaparası, 1984'te** faizi ödedi

Bil bakalım... 😊

Türkiye'nin Lozan'dan sonra katıldığı (SSCB'nin Daveti ile) ilk uluslararası konferanstır.

CENEVRE SİLAHSIZLANMA KONFERANSI

Locarno Antlaşması 1 Aralık 1925

- ❖ Almanya'nın tamirat ve tazminat sorununu çözmek için Fransa ile karşılıklı güven paktı kurmak istemesidir.
- ❖ Almanya bu konuda Şubat 1925'te Fransa'ya Nota gönderdi.
- ❖ Locarno uzun süreli olmadı ve Türkiye Locarno'da yer almadı.

Briand Kellog Paktı 27 Ağustos 1928

- Fransa, Locarno ile kendini tam güvende hissetmedi, ABD ile ebedi barış yapılmasını önerdi
- ABD, bütün devletlerle yapılmasını önerdi.
- Türkiye ve SSCB, 8 Temmuz 1929'da** katıldı.

Adana / Mersin demiryolu hattının Millileştirilmesi 1929

- ✓ Kapitülasyonların kaldırılması sonrası son kalıntılardan biri olan bir sorundur.
- ✓ Adana / Mersin Demiryolu Fransızlardan satın alınmak istendi.
- ✓ Uyuşmazlık 1929'da sona erdi.

Litvinov Protokolü 1929

- ◆ Sovyetlerin, sınır komşularıyla imzaladığı protokoldür.
- ◆ Türkiye protokole imza atmıştır.

Ağrı Olayları 1930

- ✗ Bölgedeki aşiretlerin vergi vermemek, askere gitmemek için yaptıkları eylemin isyana dönüşmesidir.

Etabli (Mübadele) Sorunu 1930

- Yunanistan'la yaşanan sorundur.
- Lahey Adalet Divanı ve Milletler Cemiyeti'nde sorun çözülememiştir.**
- Sorun, Venezilos'un 1930 Türkiye ziyareti ve aynı tarihte imzalanan **AHALİ ANTLAŞMASI** ile sona erdi.

Milletler Cemiyetine Giriş 18 Temmuz 1932

- Yurtta Sulh, Cihanda Sulh anlayışı
- Türkiye, İspanya'nın teklifi, Yunanistan'ın desteği ile katıldı
- Üye olması için davet edilen tek ülke
- Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ndeki ilk temsilcisi **CEMAL HÜSNÜ TARAY**

1933 – 1939 ARASI

1933 Bursa Olayı

1933 Vagon Li Olayı

1933 Razgrad Olayları

1934 Balkan antantı

1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936 Akdeniz Paktı

1937 Sadâbat Paktı

1937 Dersim Olayları

1937 Nyon Konferansı

1939 Sancak sorunu

1939 Ankara Paktı

Bursa Olayı 1933

- ❑ Ezanın Türkçe okunmasına karşı çıkabilecek olaylar için Gazi önlemler aldı.
- ❑ Mustafa Kemal'in din meselesi değil, dil meselesi dediği olaydır.
- ❑ Olay sonrası **Bursa Nutku**'nu okudu.
- ❑ **Laiklik karşıtı** olaydır.

Vagon – Li (ts) Olayı 1933

- ✗ **Fransız Vagon-li (Yataklı Vagon)** şirketinde çalışan Türk memurun telefonda Türkçe konuşması **sonrası şirket müdürünün memuru ve Türkçeyi aşağılaması üzerine** çıkan olaylardır.

Razgrad Olayları 20 Nisan 1933

- ☒ Bulgaristan'ın Razgrad şehrinde Türk Mezarlığının bir grup Bulgarlar tarafından yerle bir edilmesiyle İstanbul'da **Milli Türk Talebe Birliği**'nin olayları protesto etmesiyle başlayan olaylardır.
- ☒ Türk gençleri misilleme olarak ülkedeki Bulgar mezarlığına kırmızı karanfil bıraktı

Balkan Antantı 9 Şubat 1934

- **TÜRKİYE / YUNANİSTAN / YUGOSLAVYA / ROMANYA** arasında Atina'da imzalandı.
- İmzalanmasında Almanya ve İtalya'nın saldırgan tutumları etkili oldu.
- Türkiye adına imzalayan **TEVFİK RÜŞTÜ ARAS**
- **Bulgaristan**, komşuları üzerinde yayılcı politika izlemesi;
Arnavutluk İtalya baskısı nedeniyle katılmadı
- **Yugoslavya'nın İtalya ve Almanya baskısı sonucu 1937'de Bulgaristan'la antlaşma imzalaması ve ardından savaşın başlaması** antantın önemini yitirmesine neden oldu

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

- ✗ Türkiye Boğazlar statüsünün değişmesi için 1935'te Milletler Cemiyeti'ne başvurdu.
- ✗ İsviçre'de imzalandı. Türkiye adına imzalayan **TEVFİK RÜŞTÜ ARAS**
- ✗ **Katılan Devletler:**

TÜRKİYE	Bulgaristan
SSCB	Yugoslavya
İngiltere	Japonya
Fransa	Yunanistan
Romanya	
- ✗ Lozan'daki Boğazlar Komisyonu kaldırılarak yetkileri TBMM'ye devredildi
- ✗ Montrö imzalandıktan sonra görevinden istifa eden Boğazlar Komisyonu Başkanı **MEHMET ALİ DALAY**

AKDENİZ PAKTI 1936

- 1935 İtalya'nın Habeşistan işgali sonrası **TÜRKİYE / İNGİLTERE / YUNANİSTAN / YUGOSLAVYA** arasında kurulan pakttir.

SADÂBAT PAKTI 8 Temmuz 1937

- ◆ Nazizm ve Faşizm tehdidi sonrası Türkiye'nin Doğu Sınırlarını güvence altına almak istemesi sonucu **TÜRKİYE / İRAN / IRAK / AFGANİSTAN** arasında *Tahran'da Sadâbat Sarayı'nda imzalandı*
- ◆ Sadâbat, saldırmazlık ve iyi komşuluk paktidir. Yardımlaşma pakti değildir.
- ◆ 1955 Bağdat Paktı ile önemini yitirdi.
- ◆ 1980 / 1988 İran – Irak Savaşı ile geçerliliğini yitirdi.

DERSİM OLAYLARI 1937 / 1938

- ❖ Tunceli (Dersim) halkının merkez hükümet ile arasındaki çıkan çatışmadır.
- ❖ Dersim olayları sırasında
CUMHURBAŞKANI: Mustafa KEMAL
BAŞBAKAN: İsmet İNÖNÜ
GENELKURMAY BAŞKANI: Fevzi ÇAKMAK
- ❖ Dersim bombardımanında görev alan
İLK TÜRK KADIN SAVAŞ PİLOTU
TÜRKÜN KANATLI AMAZONU
SABİHA GÖKÇEN
- ☞ **İLK KADIN PİLOTUMUZ**
BEDRİYE TAHİR GÖKMEN
- ☞ **İLK KADIN JET PİLOTUMUZ**
LEMAN ALTINÇEKİÇ

NYON KONFERANSI 14 Eylül 1937

- ✦ İsviçre'nin Nyon kentinde imzalandı.
- ✦ İtalya, İspanya iç savaşında FRANCO'ya destek verdi.
- ✦ Akdeniz'deki Denizaltı Korsanlığına karşı Türkiye, İngiltere ile İtalya'ya karşı işbirliği yaptı.
- ✦ **Çeşme'de askeri üs kurulacaktı.**
- ✦ Türkiye adına antlaşmayı imzalayan
TEVFİK RÜŞTÜ ARAS

HATAY MESELESİ 1939

- ✦ 1921 Ankara Antlaşması ile Fransa mandaterliğinde Suriye yönetimine bırakılmıştı.
- ✦ 1936'da Fransa, Suriye'den çekildi.
- ✦ Türkiye, Hatay için halk oylaması istedi.
- ✦ Fransa'nın itirazı üzerine konu Milletler Cemiyetine taşındı.
- ✦ Milletler Cemiyetine göre İskenderun iç işlerinde serbest, dış işlerinde Suriye'ye bağlı, toprak bütünlüğü Türkiye ve Fransa'nın garantisi altında olacaktır.

Kimdir Bu... ☺

Hatay'ın (Sancak'ın) bir devlet olması gerektiğini ifade eden raporunu 1937'de Milletler Cemiyeti'ne sunan kişidir. Bu kişinin adıyla bir rapor hazırlandı.

SANDLER RAPORU

Bil Bakalım... ☺

Mustafa Kemal, 1937'de Başbakan İsmet İnönü'nün Hatay politikasını **VAKİT (Kurun) GAZETESİ'**nin baş makalesinde **ASIM US** adıyla eleştirdi.

- ✦ 1938'de Hatay'da yapılan oylamayla **BAĞIMSIZ HATAY DEVLETİ** kuruldu
- ✦ 1938'de toplanan meclis Sancak'a HATAY adının verilmesini kararlaştırıldı.
- ✦ 29 Haziran 1939'da HATAY PARLEMENTOSU anavatana katılma kararı aldı.
- ✦ 30 Haziran 1939'da TBMM bu kararı onadı.
- ✦ 7 Temmuz 1939'da Türkiye Cumhuriyeti'nin vilayeti kabul edildi.

Bil Bakalım... ☺

Hatay Devleti'nin...

- İlk ve tek cumhurbaşkanı **TAYFUR SÖKMEN**
- Başbakan **ABDURRAHMAN MELEK**

Mustafa Kemal Hatay için...

"Şahsi Meselem"

"Kırk asırlık Türk yurdu düşman eline bırakılamaz"
İfadelerini kullandı

Mustafa Kemal'in mal varlığını bıraktığı yerler

- ☑ CHP'ye
- ☑ Makbule'ye (Kız kardeşi)
- ☑ Manevi Çocuklarına
- ☑ **İŞBANKASINA**
- ☑ **TÜRK DİL KURUMUNA**
- ☑ **TÜRK TARİH KURUMUNA**
- ☑ **ANKARA BELEDİYESİ'NE**

Ankara Paktı 19 Ekim 1939
“Üçlü yardım Antlaşması”

- Türkiye / Fransa / İngiltere arasında olmuştur.
- İtalya ve Almanya'nın saldırgan politikasına karşı kuruldu

Bil bakalım... 😊

Atatürk'ün vefatı sonrası bir ay yas ilan eden devlet

İRAN

Bil bakalım... 😊

- Çekoslovakya, Yugoslavya, Romanya arasında yapıldı
- *Macaristan, Bulgaristan ve İtalya'ya karşı yapıldı*
- Orta Avrupa'nın güvenliği sağlanmak istendi
- **Fransa**, bu antantın koruyucusudur.
- **II.Dünya Savaşı** ile antant sona erdi.

KÜÇÜK ANTANT